



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

# NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 297/2023-34

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho a zo sudcov Jany Laššákovej a Petra Molnára (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Tomášom Lázárom, advokátom, Kováčska 53, Košice, proti postupu Okresného súdu Košice-okolie (teraz Mestský súd Košice) v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 693/2016 takto

## r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Košice-okolie (teraz Mestský súd Košice) v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 693/2016 **boli porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Mestskému súdu Košice **prikazuje**, aby v konaní sp. zn. 14 C 693/2016 konal bez zbytočných prietahov.
3. Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadostučinenie **2 000 eur**, ktoré **je** Mestský súd Košice **povinný** zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Mestský súd Košice **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **442,38 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

## O d ô v o d n e n i e :

### I.

#### Ústavná sťažnosť a argumentácia sťažovateľa

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 18. mája 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), na prerokovanie veci bez zbytočných podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane

ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice-okolie (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 693/2016 (ďalej len „napadnuté konanie“).

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ je žalovanou stranou (žalovaný v 13. rade) v konaní o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam. Uvádza, že okresný súd v označenej veci dosiaľ uskutočnil len dve pojednávania (28. novembra 2018 a 3. decembra 2020).

3. Sťažovateľ tvrdí, že napadnuté konanie trvá extrémne dlho, takmer sedem rokov, čo je podľa neho z ústavného hľadiska neprijateľné a neakceptovateľné, hoci rozhodovanie o veci nemožno podľa jeho názoru po právnej ani skutkovej stránke považovať za zložité, keďže okresný súd obsadený tou istou zákonnou sudkyňou v civilnom konaní posudzuje ten istý skutkový a právny stav, ktorý už posudzoval v skôr začatom konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 135/2013.

4. Sťažovateľ namieta, že nečinnosťou okresného súdu v napadnutom konaní dochádza k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušovaniu jeho označených práv, preto navrhuje, aby ústavný súd rozhodol, že označené práva sťažovateľa boli napadnutým postupom okresného súdu porušené, prikázal okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných priet'ahov, priznal mu finančné zadosťučinenie v sume 2 000 eur a náhradu trov právneho zastúpenia.

5. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval a uznesením č. k. II. ÚS 297/2023-16 zo 14. júna 2023 ju v časti namietaného porušenia práv podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní prijal na ďalšie konanie, vo zvyšnej časti sťažnosť sťažovateľa odmietol.

## II.

### Vyjadrenie krajského súdu, replika sťažovateľky

#### II.1. Vyjadrenie Mestského súdu Košice (po prechode výkonu súdnictva z okresného súdu):

6. Podpredsedníčka Mestského súdu Košice (ďalej len „mestský súd“) vo svojom vyjadrení sp. zn. 1 SprV 485/2023 z 20. júla 2023 v podstatnom k veci uviedla, že „*Na strane žalobcov pôvodne boli označené 4 subjekty, na strane žalovaných 21 subjektov. Postupom času v dôsledku rôznych právnych skutočností na strane žalobcov ku dňu 20. 7. 2023 vystupuje 6 subjektov a na strane žalovaných 19 subjektov. Vzhľadom na predmet sporu namietané konanie nemožno hodnotiť ako právne zložité, pretože tieto spory tvoria štandardnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov. Konanie sa však do istej miery javí po skutkovej stránke zložitejším. Skutková zložitosť sa prejavuje predovšetkým v počte strán sporu, ktorým sa musia jednotlivé dokumenty podľa Civilného sporového poriadku (ďalej len CSP) doručovať, v častých zmenách strán sporu, ku ktorým dochádza v dôsledku úmrtí, resp. iných právnych skutočností, o ktorých musí súd rozhodovať a v prípade vstupu do konania nových subjektov musí byť zachovaný postup podľa ust. § 167 CSP, čo značne predlžuje prípravu na nariadenie pojednávania. Väčšina procesných úkonov*

*súdu od začatia konania až doposiaľ spočívala v zabezpečení prípravy pojednávania a rozhodovaní o zmene strán sporu. Súd doposiaľ vo veci nariadil tri pojednávania, ale iba na jednom pojednávaní vec v merite prejednal. Doterajší procesný postup súdu nevedol k vydaniu meritórneho rozhodnutia. Mám za to, že aj napriek skutkovo zložitejšej veci je doterajšia doba konania neprimerane dlhá. Samozrejme je potrebné prihliadnuť aj na tú skutočnosť, že v priebehu rokov 2020 až 2022 boli prijaté opatrenia vládou Slovenskej republiky proti šíreniu ochorenia COVID-19, ktoré bránili uskutočňovaniu niektorých pojednávanií, hlavne v konaniach, kde vystupoval väčší počet strán sporu. V konaní som nezistila prieťahy, ktoré by spôsobil sťažovateľ.“. Mestský súd zároveň súhlasil s upustením od ústneho pojednávania.*

## **II.2. Replika sťažovateľa:**

7. Sťažovateľ vo svojej replike doručenej 4. augusta 2023 k vyjadreniu mestského súdu v podstatnom uviedol, že okresný súd nesprávne zastavil konanie proti jeho právnomu predchodcovi v dôsledku jeho úmrtia, hoci bolo zrejmé, že jeho právny predchodca mal dedičov. Odvolací súd vo svojom uznesení sp. zn. 2 Co 82/2022 vyhovel odvolaniu sťažovateľa proti uzneseniu o zastavení konania. Odvolací súd jednoznačne formuloval názor, ako mal a má súd postupovať v obdobných prípadoch a rozhodnúť o procesnom nástupníctve, čo okresný súd odignoroval a nariadil termín pojednávania na 14. jún 2023, ktorý odročil z dôvodu čerpania dovolenky právnej zástupkyne žalobcov. Nový termín pojednávania bol určený na 6. júl 2023, ktorý bol odročený z dôvodu, že žalobcovia, ako aj žalovaní zhodne namietali, že súd ešte nerozhodol o procesnom nástupníctve dvoch účastníkov tak, ako to nariadil odvolací súd, preto sa ani toto pojednávanie neuskutočnilo. K obrane mestského súdu uviedol, že žalobcovia sú zastúpení jednou advokátkou, doručovanie listín je jednoduchý administratívny úkon, ktorý nemôže predstavovať prekážku riadneho a včasného rozhodovania, a rovnako namietol, že procesná situácia vyvolaná úmrtím osôb je štandardná situácia, ktorej riešenie spočíva v aplikácii § 63 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“). Zároveň opätovne zdôraznil, že zákonná sudkyňa už v inom konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 135/2013 posudzovala ten istý skutkový a právny stav, ktorý je aj predmetom napadnutého konania.

8. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, so stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

## **III.**

### **Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti**

9. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti

v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

10. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

11. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESĽP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval aj ústavnú sťažnosť sťažovateľky.

12. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitost' veci, ústavný súd konštatuje, že prejednávanú vec, ktorej meritom je určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, možno zaradiť k štandardnej agende správneho súdnictva, preto dĺžka konania nebola závislá od skutkovej či právnej náročnosti prerokovávanej veci. Skutočnosť, že na strane žalobcov a žalovaných je viacero účastníkov, mohla mať vplyv na dĺžku napadnutého konania. Ústavný súd však túto obranu nemohol akceptovať, pretože v okolnostiach posudzovanej veci sú žalobcovia zastúpení jedným právnym zástupcom a súd nevyužil možnosť určiť žalovaným (v celkovom počte 19 osôb) jeden subjekt, ktorý by konal za žalovaných podľa § 75 ods. 2 CSP, pričom títo vzhľadom na predmet konania tvoria procesné spoločenstvo.

13. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľa v napadnutom konaní, ústavný súd nezistil takú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v napadnutom konaní k zbytočným prietahom. Rovnako to konštatoval aj mestský súd vo svojom vyjadrení k prijatej sťažnosti.

14. Napokon ústavný súd hodnotil postup okresného súdu z hľadiska existencie zbytočných prietáhov v napadnutom konaní. Vychádzal pritom z predloženého súdneho spisu, z ktorého obsahu zistil tieto relevantné úkony súdu a strán sporu v danej veci:

15. Vec napadla okresnému súdu 30. júna 2016. Súdny poplatok bol zaplatený 15. augusta 2016. Okresný súd vyzval 19. septembra 2016 žalovaných na vyjadrenie k žalobe. Vyjadrenie k žalobe bolo doručené súdu 5. októbra 2016. Toto vyjadrenie bolo zaslané právnej zástupkyňi žalobcov, ktorá na neho reagovala podaním doručeným 3. januára 2017. Predmetné vyjadrenie právnej zástupkyne bolo žalovaným zaslané na vyjadrenie 25. júla 2017. Okresný súd pripustil zmenu na strane žalovaných uznesením z 20. septembra 2018, ktorým pripustil sťažovateľa do konania. Súd určil termín pojednávania na 28. november 2018. Na toto oznámenie reagovala manželka žalobcu [REDAKOVANÉ], ktorá oznámila smrť svojho manžela podaním doručeným 25. októbra 2018. Pojednávanie určené na 28. november 2018 bolo odročené na účel úpravy okruhu žalobcov. Právna zástupkyňa žalobcov podaním doručeným 24. septembra 2019 oznámila súdu okruh aktívne legitimovaných osôb po smrti [REDAKOVANÉ], o ktorej zmene rozhodol okresný súd uznesením 10. októbra 2019. Okresnému súdu bol doručený znalecký posudok žalobcov 7. augusta 2020. Okresný súd určil termín pojednávania na 3. december 2020, ktoré sa uskutočnilo a bolo odročené na neurčito z dôvodu predloženia stanoviska právnu zástupkyňou žalobcov na pojednávaní. Uznesením z 29. júna 2021 rozhodol o zastavení konania voči žalovanej v 1. rade a voči žalobkyňi v 3. rade na základe návrhu žalobcov z dôvodu, že právni nástupcovia týchto osôb sú už účastníkmi konania. Proti tomuto uzneseniu podal právny zástupca sťažovateľa odvolanie. Následne bola právnu zástupkyňou žalobcov oznámená smrť účastníka na strane žalobcov spolu aj s okruhom jeho dedičov. O tejto zmene rozhodol okresný súd uznesením 20. apríla 2022. Odvolanie sťažovateľa bolo predložené odvolaciemu súdu na účel rozhodnutia o ňom 22. apríla 2022, ktorý odvolaním napadnuté uznesenie okresného súdu zrušil uznesením sp. zn. 2 Co 82/2022 z 26. januára 2023. Odvolací súd konštatoval, že k späťvzatiu žalobcami nedošlo, pričom okresný súd v uznesení aplikoval ustanovenia o späťvzatiu žaloby (nesprávny procesný postup okresného súdu pri posúdení ich návrhu na zastavenie konania z dôvodu smrti týchto účastníkov). Okresný súd určil termín pojednávania na 14. jún 2023, ktorý bol zrušený z dôvodu kolízie pojednávania právnej zástupkyne žalobcov a z dôvodu čerpania dovolenky právnej zástupkyne žalovaných. Posledné pojednávanie vo veci bolo určené na 6. júl 2023, ktoré však bolo odročené na účel rozhodnutia o zmene strán sporu z dôvodu smrti žalobkyne v 3. rade a žalovanej v 1. rade.

16. Ústavný súd, vychádzajúc z dosiaľ uskutočnených úkonov súdu vo veci sťažovateľa, konštatuje, že vec sťažovateľa prejednávaná v napadnutom konaní je aj po vyše 7 rokoch prejednávaná neefektívne a nesústredene, čoho dôkazom je skutočnosť, že okresný súd dosiaľ nemá vysporiadaný okruh účastníkov konania. V dôsledku nesústredeného postupu došlo k prirodzeným udalostiam (úmrťami účastníkov konania), ktoré si vyžiadali príslušné procesné rozhodnutia, avšak na úkor relevantných krokov úkonov smerujúcich k odstráneniu právnej neistoty strán sporu. Okresný súd v doterajšom priebehu konania vykonal celkom tri pojednávania, pričom k prvému pojednávaniu došlo po približne dvoch rokoch a šiestich mesiacoch. V poradí druhé pojednávanie vo veci bolo nariadené s odstupom ďalších dvoch rokov. Takýto postup bez relevantného dôvodu je zjavne v rozpore s právom sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov. V dôsledku nesprávneho postupu okresného súdu pri vydávaní uznesenia o zastavení konania, ktoré bolo odvolacím súdom zrušené, bolo potrebné podľa názoru ústavného súdu nanovo rozhodnúť o účasti právnych nástupcov pôvodných účastníkov konania, a nie určiť ďalší termín pojednávania, na ktorom obe strany zhodne namietli, že nie je ustálený okruh účastníkov konania, preto bolo

potrebné pojednávanie odročiť. Takýto postup okresného súdu možno označiť za nesústredený, v dôsledku čoho došlo k ďalšiemu zbytočnému predĺženiu napadnutého konania.

17. Ústavný súd vzhľadom na počet právne nezastúpených účastníkov konania na strane žalovaných, ktorých je viac ako desať (traja sú zastúpení advokátkou, pozn.), dodáva, že okresný súd nevyužil procesné nástroje, ktorými Civilný sporový poriadok disponuje a ktoré by efektívne viedli k jednoduchšiemu a rýchlejšiemu postupu v konaní. Aj toto opomenutie možno považovať za nesústredený postup.

18. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k nesústredenému a neefektívnemu postupu a zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

19. Na základe uvedeného a svojho zistenia, že postupom mestského súdu (na ktorý s účinnosťou od 1. júna 2023 podľa § 18m ods. 2 zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov prešiel výkon súdnictva) došlo k porušeniu označených práv s'ťažovateľa, podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ústavný súd prikázal mestskému súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných priet'ahov, pretože označená vec nebola v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej s'ťažnosti s'ťažovateľa právoplatne skončená (výrok 2 nálezu).

#### **IV.**

##### **Primerané finančné zadost'učinenie**

20. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

21. S'ťažovateľ v ústavnej s'ťažnosti žiadal o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia v sume 2 000 eur, čo odôvodnil celkovou dĺžkou napadnutého konania, pocitom právnej a vnútornej neistoty a tiež pocitom krivdy a bezmocnosti vzhľadom na pretrvávajúci stav s prihliadnutím na predmet konania. Rovnako argumentuje aj tým, že právna neistota v otázke vlastníckych vzťahov sa premieta do nájomných vzťahov a využitia sporného predmetu konania.

22. S'ťažovateľ vo svojom vyjadrení k stanovisku mestského súdu v dôsledku z frustrácie z ďalšieho zmareného pojednávania, na ktoré sa dostavil aj napriek zdravotným problémom, navrhol priznať sumu 4 000 eur.

23. Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie

bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Pri určení primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

24. Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vedeného okresným súdom, ako aj na jeho už uvedený neefektívny, nesústredený postup a nečinnosť, berúc do úvahy predmet napadnutého konania, ako aj všetky okolnosti daného prípadu, ústavný súd považoval priznanie sumy 2 000 eur pre sťažovateľa za primerané finančné zadost'učinenie.

## V.

### Trovy konania

25. Ústavný súd, vychádzajúc z § 1 ods. 3 a § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, priznal podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde sťažovateľovi náhradu trov konania v sume 442,38 eur z dôvodu trov právneho zastúpenia, a to za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2023 (príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie ústavnej sťažnosti) v hodnote po 208,67 eur vrátane dvoch režijných paušálov v hodnote po 12,52 eur. Za úkon vyjadrenie k stanovisku mestského súdu doručené 4. augusta 2023 odmenu nepriznal, keďže neobsahovalo žiadne nové skutočnosti ani argumentáciu, ktorá by mu nebola známa, resp. nevyplývala zo samotného spisu.

26. Priznanú náhradu trov konania je mestský súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

**P o u č e n i e :** Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

**V Košiciach 6. septembra 2023**

**Luboš Szigeti**  
predseda senátu